

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. Нели Янкова, доктор от НСА „Васил Левски”

на дисертационен труд на Нина Михайлова Кленовска

на тема: „Аспекти на специализираната стрелкова подготовка на служителите на МВР” за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в професионално направление 7.6. Спорт, докторска програма „Теория и методология на спортната наука”

Научен ръководител – доц. Сашо Панчев Йорданов, доктор

Общо представяне на процедурата

Анализът на документите по процедурата показва, че докторантката Нина Кленовска е представила пълен комплект материали на хартиен носител, които са в съответствие със Закона за висше образование, Закона за развитие на академичния състав на Република България (ЗРАСРБ), Наредбата за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в НСА, както и всички съпътстващи процедурата документи с което са изпълнени изцяло административните изисквания свързани с процедурата.

Представените от кандидатката документи за оценка и рецензия са:

- ✓ Дисертационен труд
- ✓ Автореферат
- ✓ Публикации – 4 броя

Кратки биографични данни за докторантката

Нина Кленовска е родена в гр. Банко. Средното си образование завършва в Техникум по селско стопанство. Тя има изключително богат спортно-състезателен опит от международна величина с две участия в

олимпийски игри, сребърна и бронзова медалистка от световни и европейски първенства по биатлон за периода 1998 – 2009 г., както и специалист с висока методическа квалификация. Завършила е ОКС Бакалавър (Педагогика) през 2008 г. и ОКС Магистър (Спорт за високи постижения) през 2020 г. в НСА „Васил Левски“. През 2001 и 2002 г. е спортен аниматор във фирма „Пирин-турист“, като от 2002 г. е младши експерт в „Елитен спорт“ към Академията на МВР. От 2016 г. работи като младши полицейски инспектор в „Миграция“ в гр. Благоевград, а от 2019 г. е инспектор в „Криминална полиция“ при РУ гр. Банско. Ползва на добро ниво английски и руски език.

Този дисертационен труд идва като естествено обобщение на дългогодишната и работа в тази област и отразява не само задълбочения и професионален интерес, но и умението да поставя на дневен ред съществени научни проблеми с практическо значение, какъвто е случая с темата на дисертацията.

Данни за представения дисертационен труд

Предложеният за рецензия труд е в обем от 134 страници. Работата е онагледена с 25 фигури, 17 таблици и съдържа 2 приложения. Библиографската справка включва 142 литературни източника на кирилица и латиница, от които 23 национални и международни правни актове и 7 интернет сайта.

Структурирана според изискванията за такъв вид научни разработки, дисертацията притежава ясна структура, има обособяване на 4 основни глави.

- Глава първа – Теоретична постановка на проблема;
- Глава втора – Цел, задачи, методика и организация на изследването;
- Глава трета – Получени резултати и анализ;
- Глава четвърта – Изводи, препоръки и научни приноси.

Разработката е амбициозна, актуална и иновативна.

Уводът (2 страници) много синтезирано представя колко значими са за служителите от МВР професионалните психофизически качества, като гаранция за успешното изпълнение на служебните задължения и съхраняване на човешките ресурси. Застъпена е ролята на адекватен методологичен и приложен подход за усъвършенстване стрелковата подготовка на полицейските служители от МВР.

Първа глава „Теоретична постановка на проблема” е в обем от 47 страници, много всеобхватна, съдържателна и разкрива основните аспекти, като се позовава на редица наши и чужди автори. Нина Кленовска демонстрира задълбочено познаване на изследваната материя, професионална ерудиция и стремеж да обхване многостранно и компетентно изследваната проблематика. Подробно в първи раздел е представена характеристика на дейността на МВР в България, включваща исторически преглед на полицейските служби; основни задачи и правомощия; професионална подготовка; система за физическа подготовка и лична защита. Във втори раздел е представена стрелковата подготовка с история на огнестрелните оръжия и приложението им в системата; разгледана е структурата и съдържанието на сега действащата методика на стрелковата подготовка и факторите определящи качеството на стрелба на служителите в системата на МВР; съгласуваността между елементите от техниката на стрелба и условната стрелба като средство за повишаване на устойчивостта на системата „стрелец-оръжие“.

По същество тематиката е насочена към търсенето на нови подходи, методи и средства за повишаване на устойчивостта на системата „стрелец-оръжие“, който е предмет на многобройни научни изследвания, посочени от дисертантката.

Обоснована е необходимостта от адекватно развитие на двигателните способности с акцент върху стрелковата подготовка, като важна част от системата за специализираната подготовка необходима на

служителите от МВР за изпълнение на служебните си задължения за да могат успешно да посрещнат специфичните изисквания на професията. Въз основа на изчерпателния литературен преглед докторантката е дефинирала хипотезата, която е правилно описана и добре обоснована.

Втора глава на дисертацията „Цел, задачи, методика и организация на изследването” има класическа структура разработена в 9 страници.

Ясно и точно е формулирана целта на дисертационния труд. Поставени са 5 основни задачи, които в хода на изследването успешно са разработени. Коректно са определени предмет, обект и контингент на изследването. Използваните методи са добре описани. В експерименталната методика за оценка и контрол са подбрани и онагледени достатъчен брой специфични съвременни спортно-педагогически тестове.

За обработка на данните са приложени съвременни математико-статистически методи. Те дават основание за голяма научна достоверност на направената интерпретация и обобщения в трета глава от дисертационния труд.

Методите на изследване, както и организацията проведена в три етапа (февруари 2022 – август 2023 г.), избрани от Нина Кленовска са в съответствие и са използвани целенасочено.

Трета глава – „Резултати и анализ“ е с обем от 49 страници и в нея са интегрирани и анализирани резултатите от събраните и обработените данни от проведените проучвания. Тук е представена практическата работа, извършена от Нина Кленовска при реализирането на проведения експеримент, проведено с 40 служители от МВР. Представените фигури и таблици предоставят изчерпателна нагледна информация за получените резултати от анкетното проучване за психологическата нагласа за действия в екстремални условия, а също така и за самооценка на естеството на специализираната стрелкова подготовка. След детайлното категоризиране

на обработените данни и интерпретирането им, докторантката достига до закономерни методически обобщения на базата на установените въздействия от прилагането на предложените в разработката механизми. Авторката установява статистически достоверни ефекти от експерименталните методологични похвати. В този смисъл, поставената научна хипотеза е потвърдена от анализа на събраните данни.

Всичко представено в научния труд на Нина Кленовска до тук, разкрива възможност за формулиране на *изводи и препоръки* за практиката. Изведените пет изводи произтичат от получените резултати и дават логичен отговор на поставените задачи. Обособени са ценни и с принос за практиката препоръки за въвеждане на единна програма за обучение включваща упражнения с условна стрелба със спазване на методическа последователност при изучаване на елементите от техниката и увеличаване броя на часовете по стрелкова подготовка.

Като основни приноси на представения дисертационен труд мога да посоча следните:

- Извършено е задълбочено проучване на специфичните изисквания на служителите от МВР. Установено е, че служебните им задължения са свързани с висока степен на опасност и непредсказуемост, което налага изискването на по-високи стандарти на двигателна подготвеност.
- Установено е наличието на пряка връзка между ефективността на стрелковата подготовка и дестабилизиращите фактори оказващи влияние на работоспособността на служителите от МВР. Това от своя страна води до внедряване на иновативни технологии и методи в обучението.
- Установено е, че съдържанието на сега действащата методика по стрелкова подготовка има своите недостатъци и разкрива слабото звено по отношение на елементите от техниката на

стрелба и условната стрелба като средство за повишаване на устойчивостта на системата „стрелец-оръжие“.

- Въз основа на приложената авторска методика по безспорен начин се установява наличието на значителни положителни промени и по-ефективна по отношение на изследваните показатели при лицата от експерименталната група, като се прави детайлна характеристика на всеки отделен признак.

Новото, което се откроява тук, е свързано с повишаване нивото на стабилност на системата „стрелец-оръжие“. Налични са достатъчно основания да се говори за обогатяване на спортната теория и практика. Нина Кленовска е създала работещ модел за подобряване стрелковите умения на служителите от МВР.

Преценка на автореферата и публикациите

Авторефератът е структуриран и отразява в резюме съдържанието на дисертацията. Представени са отделните основни части на труда, до същността на разработката, а именно получени резултати и анализи, формираните изводи, препоръки и научни приноси.

Докторантката е изпълнила изискването за придаване на публичност на труда преди официалната защита, като е представила четири публикации. Те отразяват части от резултатите, анализите и изводите на дисертацията, което позволява да се изгради обективна първоначална представа за процеса на създаването ѝ.

Описвайки и обобщавайки достойнствата на рецензирания труд констатирам незначителни технически грешки в изложението на дисертационния труд. Независимо от това смятам, че установените пропуски не се отразяват на качествата на разработката.

Заклучение

Трудът има завършен вид. Докторантката е показала солидна теоретична подготовка, прецизност и коректност при осъществяване на

изследването, умения които позволяват самостоятелна работа в научно-изследователската сфера. Несъмнено трудът е реализиран от авторката и показва компетентност в тази област. С професионална и лична убеденост заявявам, че трудът на Нина Кленовска е научна разработка с научни приноси и приложение в спортната теория и практика. Изразявам висока оценка за научната прецизност и добросъвестност в предложеното дисертационно изследване.

Представеният докторски труд отговаря на всички условия и изисквания, което ми позволява с убеденост да предложа на уважаемото научно жури да оцени високо труда на Нина Кленовска и да присъди образователната и научна степен **„Доктор“** по професионално направление - 7.6 Спорт, докторска програма „Теория и методология на спортната наука”

Рецензент:

/доц. Нели Янкова Симова, доктор/

REVIEW

by Assoc. Prof. Neli Yankova, PhD from the National Sports Academy

“Vassil Levski”

of dissertation by **Nina Mihaylova Klenovska**

on the topic: "Aspects of the specialized shooting training of the employees of the ministry of interior" for obtaining the educational and scientific degree of PhD in the professional field 7.6. Sport, PhD program Theory and Methodology of Sports Science"

Scientific Supervisor - Assoc. Prof. Sasho Panchev Yordanov, PhD

General presentation of the procedure

The analysis of the documents regarding the procedure demonstrates that Ph.D. student Nina Klenovska has presented a comprehensive set of paper materials, which are in compliance with the Higher Education Act, the Act on Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria (ADASRB), the Ordinance on Obtaining the Educational and Scientific Degree of PhD at the National Sports Academy, as well as all documents having relevance to the procedure, whereby the administrative requirements related to the procedure are fully met.

The documents submitted by the applicant for evaluation and review are the following:

✓ Dissertation

✓ Autoreferate

✓ Publications - 4

Brief biographical data about the doctoral student

Nina Klenovska is born in Bansko. She graduated her secondary education at the Technical College of Agriculture. She has an extremely rich sporting and competitive experience as a national dimension with two participations in the Olympic Games, a silver and bronze medalist from the World and European biathlon championships for the period 1998-2009, as well as a specialist with high methodical qualification.

She graduated from Bachelor's education and qualification degree (Speciality: Pedagogy) in 2008 and Master's education and qualification degree (Speciality: High Sports Performance) in 2020 in the National Sports Academy "V. Levski". In 2001 and 2002 is a sports animator in the company "Pirin-tourist" since 2002 is a junior expert in "Elite Sport" at the Academy of the Ministry of interior. Since 2016 works as a junior police inspector in "Migration" in Blagoevgrad, and from 2019 is an inspector in the "Criminal Police" – Bansko. She speaks English and Russian at a good level.

This dissertation comes as a natural summary of her many years of work in this field and reflects not only the deep and professional interest, but also the ability to put on the agenda significant scientific problems of practical importance, as is the case with the topic of the dissertation.

Data for the presented dissertation work

The work proposed for review has a volume of 134 pages. The work is illustrated with 25 figures, 17 tables and contains 2 appendices. The bibliographic reference includes 142 literary sources in Cyrillic and Latin, of which 23 national and international legal acts and 7 internet sites.

Structured according to the requirements for this type of research, the dissertation has a clear structure and is divided into four main chapters.

- Chapter one – Theoretical formulation of the problem;

- Chapter two – Purpose, tasks, methodology and organization of the research;
- Chapter three – Results obtained and analyses;
- Chapter four – Conclusions, recommendations and scientific contributions.

The development is ambitious, current and innovative.

The introduction (2 pages) presents in a very synthesized way how important the professional psychophysical qualities are for the employees of the Ministry of interior, as a guarantee for the successful performance of official duties and preservation of human resources. The role of an adequate methodological and applied approach to improving the shooting training of police officers from the Ministry of interior.

Chapter one - "Theoretical formulation of the problem" is in a volume of 47 pages, very comprehensive, informative and reveals the main aspects, referring to a number of our and foreign authors. Nina Klenovska demonstrates in-depth knowledge of the researched matter, professional erudition and a desire to comprehensively and competently cover the researched issues. The first section presents a detailed description of the activities of the Ministry of interior in Bulgaria, including a historical overview of the police services; main tasks and powers; professional training; a system of physical training and personal protection. The second section presents shooting training with the history of firearms and their application in the system; the structure and content of the currently active shooting training methodology is examined and the factors determining the quality of shooting of employees in the system of the Ministry of interior; consistency between the elements of the firing technique and conditional firing as a means of increasing the stability of the "gunner-weapon" system.

In essence, the topic is aimed at the search for new approaches, methods and means to increase the stability of the "shooter-weapon" system, which is the subject of numerous scientific studies, indicated by the doctoral student.

The need for adequate development of motor skills with an emphasis on marksmanship training is justified, as an important part of the system for the specialized training necessary for the employees of the Ministry of interior to fulfill their official duties in order to successfully meet the specific requirements of the profession. Based on the comprehensive literature review, the doctoral student has defined the hypothesis, which is correctly described and well-founded.

Chapter two of the dissertation "Purpose, tasks, methodology and organization of the research" has a classical structure developed in 9 pages. The purpose of the dissertation is clearly and accurately formulated. 5 main tasks were set, which were successfully developed in the course of the research.

The subject, object and contingent of the study are correctly defined. The methods used are well described. In the experimental evaluation and control methodology, a sufficient number of specific modern sports-pedagogical tests have been selected and illustrated.

Modern mathematical and statistical methods were applied for data processing. They provide grounds for great scientific credibility of the interpretation and generalizations made in the third chapter of the dissertation.

The research methods, as well as the organization carried out in three stages (February 2022 - August 2023), chosen by Nina Klenovska are in accordance and used purposefully.

Chapter three - "*Results and Analysis*" has a volume of 49 pages and in it the results of the collected and processed data from the conducted studies are integrated and analyzed. Here is presented the practical work carried out by Nina Klenovska during the implementation of the experiment conducted with 40 employees from the Ministry of interior. The presented figures and tables

provide comprehensive visual information about the results obtained from the questionnaire survey on the psychological attitude to actions in extreme conditions, as well as on self-assessment of the nature of specialized shooting training. After the detailed categorization of the processed data and their interpretation, the doctoral student reaches legitimate methodological summaries based on the established impacts of the implementation of the mechanisms proposed in the development. The author establishes statistically reliable effects of experimental methodological approaches. In this sense, the scientific hypothesis has been confirmed by the analysis of the collected data.

Everything presented in the scientific paper of Nina Klenovska so far reveals the possibility of formulating *conclusions and recommendations* for the practice. The five conclusions are derived from the obtained results and give a logical answer to the set tasks. Valuable and practical recommendations for the introduction of a uniform training program including conditional shooting exercises with observance of methodological consistency in learning the elements of the technique and increasing the number of hours of marksmanship training are identified.

As main contributions to the presented dissertation, I can point out the following:

- An in-depth study of the specific requirements of the employees of the Ministry of interior was carried out. It has been established that their duties are associated with a high degree of danger and unpredictability, which necessitates the requirement of higher standards of motor readiness.
- It has been established that there is a direct relationship between the effectiveness of shooting training and the destabilizing factors affecting the working capacity of the employees of the Ministry of interior. This, in turn, leads to the implementation of innovative technologies and methods in training.

- It was established that the content of the current shooting training methodology has its shortcomings and reveals the weak link regarding the elements of shooting technique and conditional shooting as a means of increasing the stability of the "shooter-weapon" system.
- Based on the applied author's methodology, the presence of significant positive changes and more effective in relation to the studied indicators in the persons of the experimental group is established in an indisputable way, by making a detailed description of each individual sign.

The new thing that stands out here is related to increasing the level of stability of the shooter-weapon system. There is enough ground to talk about the enrichment of sports theory and practice. Nina Klenovska has created a working model for improving the shooting skills of the employees of the Ministry of interior.

Assessment of the abstract and publications

The abstract is well-structured and summarizes the content of the dissertation. The main separate parts of the work are presented - research, purpose, tasks, research methods, to the essence, namely obtained results and analyses, formed conclusions, recommendations and scientific contributions.

The doctoral student fulfilled the requirement for publications of the work before the official defence by submitting four publications. They reflect parts of the results, analyses, and conclusions of the dissertation, which allows to build an objective initial idea of the process of its creation.

Describing and summarizing the merits of the peer-reviewed work, I find minor technical errors in the presentation of the dissertation work. Nevertheless, I believe that the identified gaps do not affect the qualities of the development.

Conclusion

The work has a finished look. The doctoral student has shown solid theoretical preparation, precision and correctness in carrying out the research, skills that allow independent work in the research field. Undoubtedly, the work

was realized by the author and shows competence in this field. With professional and personal conviction, I declare that the work of Nina Klenovska is a scientific development with scientific contributions and application in sports theory and practice. I express high appreciation for the scientific precision and good faith in the proposed dissertation research.

The presented doctoral work meets all conditions and requirements, which allows me to confidently propose to the respected scientific jury to highly evaluate the work of Nina Klenovska and to award the educational and scientific degree "PhD" in the professional direction - 7.6 Sport, doctoral program "Theory and methodology of sports science"

Reviewer:

(Assoc. Prof. Neli Yankova Simova, PhD)